

Bijlage 1: Illustratie ongelijke vergoeding van kosten in de BU

In onderstaand voorbeeld worden de inkomenseffecten voor drie huishoudens gepresenteerd met gelijke kosten die gebruik maken van de BU. Het voorbeeld haakt aan bij berekeningen van het Nibud voor drie huishoudens:

- alleenstaande WWB'er
- alleenstaande werkende met een inkomen op het wettelijk minimumloon WML
- alleenstaande 65-plusser zonder aanvullend pensioen

In het voorbeeld is verondersteld dat deze huishoudens hoge specifieke kosten ad €720 (€700 op prijspeil 2008) hebben en dat zij in de nieuwe systematiek in aanmerkingen komen voor een laag forfait voor chronisch zieken en gehandicapten. Het inkomensbeeld is weergegeven voor de structurele situatie, i.e. vermenigvuldigingsfactor voor 65-minners op 1,4.

Tabel B.1: Illustratie ongelijke vergoeding van kosten in de buitengewone uitgavenregeling (BU) en nieuwe systeem, 3 typen voorbeeldhuishoudens

	Alleenstaande WWB	Alleenstaande, WML	Alleenstaande 65+ zonder aanvullend pensioen
<i>Kosten</i>			
1.Specifieke kosten	720	720	720
2.Verborgen kosten	PM	PM	PM
3.Totaal (= 1+2)	720 + PM	720 + PM	720 + PM
<i>BU-situatie</i>			
4.Aftrekpost (voor drempel)	2.671	2.671	2.671
5.Drempel	243	313	216
6.Aftrekpost(na drempel)(4-5)	2.428	2.358	2.455
7.Marginaal tarief	33,50%	37,36% *	15,60%
8.Fiscaal voordeel BU (6 x 7)	813	881	383
9.Doorwerking huurtoeslag	0	799	0
10.Doorwerking zorgtoeslag	0	0	0
11. Totale compensatie BU-systeem (incl toeslagen) (8+9+10)	813	1680	383
12. Niet-gebruiker BU	0	0	0
<i>Nieuwe situatie (structurele situatie vermenigvuldigingsfactor 1,4 voor 65-minners)</i>			
13.Aftrekpost	1008	1008	1534
14.Drempel	244	313	218
15.Totaal (13-14)	764	695	1316
16.Marginaal tarief	33,55%	42,00%	15,60%
17.Voordeel nieuwe fiscale regeling (15 x 16)	256	292	205
18.Doorwerking huurtoeslag	0	246	0
19.Doorwerking zorgtoeslag	0	0	0
20.Forfaitaire tegemoetkoming	300/500	300/500	150/350
21.Generieke compensatie ouderen	0	0	152
22. Totale compensatie nieuwe systeem (incl toeslagen) (17 t/m 21)	556/756	838/1038	507/707
23. Totale compensatie chronisch zieken en gehandicapten zonder gebruik fiscale regeling* (20+21)	300/500	300/500	302/502

* Het inkomen van deze persoon valt zonder BU-af trek in de tweede schijf (42,00%) en met BU-af trek in de eerste schijf (33,50%). Voor de af trek geldt een gewogen marginaal tarief van 37,36%. In de nieuwe situatie vindt af trek volledig plaats tegen het tarief van de tweede schijf.

Toelichting op de tabel:

- De regels 11 en 22 geven de situatie voor de voorbeeldhuishoudens weer indien ze thans gebruik maken van de buitengewone uitgavenregeling en de nieuwe situatie van de fiscale regeling.
- De regels 12 en 23 geven de situatie weer indien deze huishoudens thans geen gebruik maken van de buitengewone uitgavenregeling en in de nieuwe situatie geen gebruik van de fiscale regeling. Het gebruik van de nieuwe fiscale regeling door chronisch zieken en gehandicapten vergroot het effect zoals opgenomen in regel 23.

Toelichting inkomensbeeld bij BU-systeem:

- In de huidige situatie met BU hebben alle drie de voorbeeldhuishoudens (voor toepassing van de drempel) een potentiële aftrekpost van €2 671. Dit bedrag is opgebouwd uit:
 - specifieke kosten: €720
 - huisapotheekforfait: €23
 - verhoging specifieke kosten met 113%: €840
 - aanvullende verzekering: €255
 - chronisch ziekenforfait c.q. ouderdomsforfait: €833
- Doordat het verzamelinkomen verschilt voor deze drie huishoudens, verschilt ook de uiteindelijke aftrekpost in beperkte mate.
- Het directe fiscale voordeel dat resulteert, is voor 65-minners duidelijk hoger dan voor 65-plussers als gevolg van het verschil in marginale tarief.
- Verder valt op dat de 65-minner met een inkomen op het WML vanwege zijn BU-af trek

€799 aan huurtoeslag extra ontvangt. Deze persoon bevindt zich in het afbouwtraject van de huurtoeslag. Omdat de BU-aftrek zijn verzaamelinkomen verlaagt, resulteert een groter recht op huurtoeslag.

- Uiteindelijk varieert de compensatie die deze 3 huishoudens ontvangen voor hun ziektekosten (inclusief doorwerking op toeslagen) tussen de €383 en €1 680.
- Op het moment dat de huishoudens geen gebruik maken van de BU, ontvangen zij geen enkele vergoeding voor hun kosten.

Toelichting inkomensbeeld bij nieuwe systeem:

- In de nieuwe situatie is nog steeds sprake van een fiscale regeling waar specifieke kosten kunnen worden afgetrokken. Meer algemene posten als huisapothekforfait en aanvullende verzekering zijn niet langer aftrekbaar, en er is niet langer sprake van ouderdomsforfaits, arbeidsongeschiktheidforfaits en chronisch ziekenforfaits.
- Hierbij geldt een vermenigvuldigingsfactor van 2,13 voor 65-plussers en 1,4 voor 65-minners. Per saldo heeft nu de 65-plusser een iets groter fiscaal voordeel dan 65-minners.
- De 65-minner met een inkomen op het WML heeft nog steeds extra recht op huurtoeslag omdat de fiscale aftrek zijn verzaamelinkomen verlaagt. De omvang van deze doorwerking is echter aanzienlijk beperkt ten opzichte van de BU-situatie (nu: €246 i.p.v. €799 initieel).
- In de nieuwe situatie ontvangen alle drie de huishoudens een Vektis-forfait, waarbij de hoogte voor 65-plussers lager is dan voor 65-minners.
- Hier staat echter generieke compensatie van ouderen tegenover.
- Per saldo varieert de compensatie die huishoudens in de nieuwe situatie ontvangen tussen de €507 en €838 in geval van een laag forfait en tussen de €707 en €1038 in geval van een hoog forfait. Dit is een aanzienlijk beperktere spreiding dan in het BU-systeem.
- Dit geeft aan dat in de nieuwe situatie sterker dan nu het geval is een vergelijkbare compensatie van kosten geldt voor vergelijkbare kosten. Als gevolg hiervan treden er wel inkomenseffecten op, die het sterkst zijn voor het huishouden in het afbouwtraject van de huurtoeslag.
- Op het moment dat deze voorbeeldhuishoudens in de nieuwe situatie geen gebruik maken van de fiscale regeling, ontvangen zij in elk geval nog wel het voor hen geldende forfaitaire bedrag en de generieke compensatie voor ouderen. Dit levert een duidelijke inkomensvoortgang ten opzichte van de situatie in het BU-systeem.

Bijlage 2 Presentatie en representativiteit voorbeeldhuishoudens NIBUD

B2.1 Inleiding

In aanvulling op het algemene overzicht van inkomenseffecten dat in de brief is gepresenteerd, worden in deze bijlage ook inkomenseffecten gepresenteerd voor een uitgebreide set van voorbeeldhuishoudens. De gehanteerde voorbeeldhuishoudens sluiten aan bij de voorbeeldhuishoudens waarvoor eerder het Nibud, in opdracht van de CG-raad, koopkrachteffecten heeft berekend (zie bijlage 3 voor een toelichting op de gepresenteerde groepen)¹. Het gaat hierbij – zoals het Nibud ook zelf aangeeft – niet om een representatief overzicht. In deze bijlage wordt tevens aangegeven in welke mate deze voorbeeldhuishoudens model staan voor chronisch zieken en gehandicapten. De gepresenteerde cijfers in deze brief zijn gewisseld met het Nibud. De cijfers sluiten ook aan bij de Nibud-cijfers, zij het dat het Nibud koopkrachteffecten pleegt te presenteren en deze brief inkomenseffecten bevat. De doorrekening van het Nibud van het totale pakket van maatregelen zal daarom naar verwachting niet tot andere inzichten leiden dan de inzichten van het kabinet terzake.

Vanwege de overgangsmaatregel rond de inperking van de vermenigvuldigingsfactor voor 65-minners, worden zowel de inkomenseffecten in de structurele situatie geschetst, als in het eerste jaar van de overgangsmaatregel. Hierbij wordt ook ingegaan op de mate waarin de inkomenseffecten worden bepaald door de doorwerking van de huidige buitengewone uitgavenregeling in inkomensafhankelijke regelingen als huurtoeslag en zorgtoeslag.

B2.2 Toelichting analyse representativiteit voorbeeldhuishoudens

Het uiteindelijke inkomenseffect van de overgang van BU naar Wtcg is afhankelijk van een veelheid aan factoren, waaronder het al dan niet gebruik maken van de BU, de hoogte van de kosten, de aard van de kosten (overige versus specifieke kosten; kosten die wel of niet meer zijn opgenomen in de nieuwe fiscale regeling), het geldende marginale tarief, de doorwerking in inkomensafhankelijke regelingen etcetera. Dit maakt het lastig om in één getal te vangen voor hoeveel huishoudens de Nibud-voorbeelden gelden. Wel wordt onderstaand ingegaan op de representativiteit van de Nibud-voorbeeldhuishoudens per afzonderlijke factor.

B2.2.1 Indruk representativiteit extramurale voorbeeldhuishoudens

Niet-gebruik

Het kabinet presenteert – in aansluiting bij het Nibud – zowel inkomenseffecten voor de voorbeeldhuishoudens indien zij gebruik maken van de BU en wanneer zij dat niet doen. Volgens de berekeningen van het kabinet maakt circa 68% van de extramurale huishoudens die in aanmerking komen voor een chronisch zieken en gehandicapten forfait momenteel gebruik van de BU en dus 32% niet. Volgens het Nivel maakte in 2005 ongeveer 50% van de rechthebbende chronisch zieken en gehandicapten gebruik van de BU. Hiernaast hadden volgens het Nivel in 2005 17% van de chronisch zieken en gehandicapten geen recht hebben

¹ Nibud. Koopkrachteffecten en de nieuwe compensatieregeling chronisch zieken en gehandicapten. Utrecht, juni 2008.

op de BU, omdat hun aftrekbare kosten lager waren dan de geldende drempel². De becijferingen van het kabinet gaan uit van een duidelijk lager niet-gebruik dan het Nivel, omdat er rekening mee is gehouden dat het gebruik van de BU vanaf 2005 verder is toegenomen.

In lijn met bevindingen van het Nivel is het niet-gebruik in de becijferingen van het kabinet met name hoog onder 65-minners (40% bij 65-minners met een forfait voor chronisch zieken en gehandicapten tegen 24% bij 65-plussers in deze groep). Bij 65-minners met chronisch zieken en gehandicapten zijn dus relatief vaak de inkomenseffecten van toepassing die gepresenteerd zijn in de tabel 'Niet-gebruikers'.

De hoogte van aftrekbare kosten

De hoogte van aftrekbare kosten varieert uiteraard van huishouden tot huishouden. Onderzoek van het Nivel laat zien dat 79% van de mensen met een chronische ziekte of handicap meldt specifieke uitgaven te hebben (en dus ook 21% niet), met een gemiddelde van €6963. Hierbij is de spreiding aanzienlijk: van degenen met specifieke kosten heeft 31% minder dan €150 kosten en 39% meer dan €500. Met name hulpmiddelen en aanpassingen, als mede thuiszorg, Persoonsgebondenbudgetten en particuliere hulp kunnen leiden tot hoog uitschieterende kosten. De gekozen waarden in de Nibud-voorbeelden (lage kosten: €200; hoge kosten: €700 en eigen bijdrage WMO met een maximum van €4.326) sluiten aan bij deze Nivel-cijfers. Opvallend is dat in de Nibud geen voorbeeldhuishoudens heeft opgenomen waarin sprake is van overige kosten in plaats van specifieke kosten.

Toegang tot forfaitaire regeling chronisch zieken en gehandicapten

Op basis van gebruik van zorg op grond van de Zorgverzekeringswet en de Wmo alsmede op basis van indicaties voor AWBZ-zorg wordt vastgesteld wie precies in aanmerking komt voor een forfaitair bedrag voor chronisch zieken en gehandicapten. Dit impliceert dat het mogelijk is dat chronisch zieken en gehandicapten die maar beperkt gebruik maken van zorg niet in aanmerking komen voor een forfait. Aan de andere kant is het ook mogelijk dat binnen een huishouden meerdere leden in aanmerking komen voor een forfaitaire vergoeding. Met name bij 65-plus huishoudens komt dit meer dan incidenteel voor (11% van de paren boven de 65 jaar komt in aanmerking voor twee forfaits).

In de Nibud-voorbeeldhuishoudens worden voor de huishoudens met lage zorgkosten zowel de situatie bekeken dat sprake is van geen forfait als van één laag forfait; bij de huishoudens met hoge zorgkosten wordt zowel gekeken naar de situatie dat geen forfait wordt ontvangen, alleen één laag forfait dan wel één hoog forfait. Het Nivel heeft niet gekeken naar de mogelijkheid dat meer dan één forfait per huishouden wordt ontvangen.

2 Pannekeet-Helsen M, PM Rijken, L Kok, P Hop. Aftrek buitengewone uitgaven 2005 door chronisch zieken en gehandicapten. Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten. Utrecht: Nivel, maart 2007.

3 Pannekeet-Helsen MJE, PM Rijken. Financiële situatie van chronisch zieken en gehandicapten 2005/2006. Interimrapportage. Utrecht: Nivel, december 2006.

Hierbij komt de definitie van specifieke uitgaven bij het Nivel vrijwel overeen met de definitie van specifieke kosten. Verschil is ondermeer dat in het Nivel-kosten van geneesmiddelen zonder recept, voeding en dieet en kleding en beddengoed gebaseerd zijn op werkelijke kosten, terwijl binnen de buitengewone uitgavenregeling forfaitaire bedragen gelden.

Marginaal tarief

Van de extramuraal verblijvende BU-gebruikers die recht hebben op de nieuwe forfaitaire tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten is circa 45% jonger dan 65 jaar en 55% ouder dan 65 jaar. In de Nibud-voorbeelden is ook sprake van een gelijke leeftijdsverdeling: 11 van de 23 extramuraal voorbeeldhuishoudens zijn onder de 65 jaar en 12 boven de 65 jaar. Zowel bij 65-plussers als bij 65-minners geldt dat de meerderheid van de Nibud-voorbeeldhuishoudens een inkomen heeft dat recht geeft op de vermenigvuldigingsfactor. Dit is in lijn met de cijferingen van het kabinet volgens welke circa 60% van de BU-gebruikers die in aanmerking komen voor de nieuwe forfaitaire regeling recht heeft op de vermenigvuldigingsfactor.

Inkomensafhankelijke regelingen.

Het aantal huishoudens dat in aanmerking komt voor een forfait voor chronisch zieken en gehandicapten dat huurtoeslag ontvangt en een inkomen in het afbouwtraject van de huurtoeslag heeft, bedraagt circa 100.000, ofwel ongeveer 6% van de totale doelgroep. Voor circa driekwart gaat het om 65-plussers, waarbij de huurtoeslaggrenzen worden gecorrigeerd voor het vervallen van het ouderdomsforfait in de BU. In de rekenvoorbeelden van het Nibud zitten 5 van de 11 huishoudens onder de 65 jaar in het afbouwtraject van huurtoeslag. Bij deze voorbeeldhuishoudens, representatief voor ongeveer 25.000 huishoudens, doen zich de grootste inkomenseffecten voor vanwege de doorwerking van de inperking van de fiscale aftrek op de huurtoeslag.

B2.2.2 Indruk representativiteit intramuraal voorbeeldhuishoudens

Het gebruik van de BU onder de intramuraal bevolking wordt op basis van cijfers van het CAK (die betrekking hebben op 2006) geschat op 55%. Ofwel: 45% van de intramuraal populatie heeft sowieso voordeel van de Wtcg, omdat zij nu geen gebruik maken van de BU, maar wel gaan profiteren van de korting op de intramuraal eigen bijdrage AWBZ. Voor de anderen is het effect van de systeemverandering afhankelijk van leeftijd en inkomenspositie.

In de Nibud-voorbeeldhuishoudens zijn twee intramuraal verblijvenden opgenomen: een Wajong'er en een arbeidsongeschikte met een arbeidsongeschiktheidsuitkering van circa €25.000. In de Nibud-voorbeeldhuishoudens zijn geen 65-plussers opgenomen, terwijl 65-plussers de meerderheid uitmaken van de intramuraal bevolking. Volgens gegevens van het CAK verblijven ongeveer 190.000 65-plussers intramuraal verblijven en circa 70.000 65-minners in een instelling. Verder geldt dat intramuraal 65-minners in het algemeen een laag verzamelinkomen hebben: circa 80% heeft een verzamelinkomen lager dan €14.000. Bij dit inkomensniveau wordt belasting betaald in de eerste schijf. Inkomenseffecten van BU-afschaffing zijn in de eerste schijf kleiner dan bij inkomens waarvoor een hoger belastingtarief geldt.

B2.3 Resultaten

B2.3.1 Inkomenseffecten voor niet-gebruikers

Tabel B2.1 geeft de inkomenseffecten weer voor de overgang van de huidige BU naar de situatie in 2009 voor de voorbeeldhuishoudens als gedefinieerd door het Nibud voor degenen die thans geen gebruik maken van de buitengewone uitgavenregeling en in 2009 evenmin van de nieuwe fiscale regeling gebruik maken. Resultaten zijn weergegeven voor de situatie dat

sprake is van geen forfait, een laag forfait en een hoog forfait (alleen voor degenen met hoge kosten). Additioneel is ook nog weergegeven welk deel van het inkomenseffect samenhangt met de doorwerking in inkomensafhankelijke regelingen als zorgtoeslag, huurtoeslag en kindgebonden budget. Deze doorwerking is onafhankelijk van de vraag of het betrokken huishouden al dan niet in aanmerking komt voor een forfait in het nieuwe stelsel.

Voor de niet-gebruikers van de BU zien we in overgrote meerderheid positieve inkomenseffecten, die kunnen oplopen tot +18,1% voor intramuraal verblijvende arbeidsongeschikten met een uitkering van circa €25.000. Deze groep profiteert van de automatische korting op de intramurale eigen bijdrage en de verhoging van het vrijlatingspercentage. De grootste positieve inkomenseffecten zien we bij huishoudens die eigen bijdrage AWBZ/Wmo verschuldigd zijn, en hiervoor in de nieuwe situatie automatisch een korting ontvangen. Uiteraard nemen de inkomenseffecten ook toe naarmate huishoudens een hoger forfait ontvangen. Tenslotte zien we plussen vanwege generieke inkomensmaatregelen voor ouderen en arbeidsongeschikten. Hierbij profiteren huurtoeslagontvangers ouder dan 65 jaar ook van het aanpassen van de inkomensgrenzen voor 65-plussers in de huurtoeslag. Ofwel: een deel van de plus bij ouderen hangt samen met inkomensafhankelijke regelingen.

Niet-gebruikers die niet in aanmerking komen voor een forfait, geen eigen bijdrage AWBZ/Wmo verschuldigd zijn, en niet profiteren van generieke compensatie voor ouderen en/of arbeidsongeschikten hebben als enige geen enkel inkomenseffect als gevolg van de overgang van BU naar Wtcg.

Tabel B2.1: Inkomenseffecten voor niet-gebruikers

		Lage zorgkosten			Hoge zorgkosten			
		Geen forfait	Gemiddeld forfait	Waarvan IAR*	Geen forfait	Gemiddeld forfait	Hoog forfait	Waarvan IAR*
1	Alleenstaand, WAO	3,5%	6,0%	0,0%	3,5%	6,0%	7,6%	0,0%
2	Alleenstaand, WWB-uitkering	0,0%	2,9%	0,0%	0,0%	2,9%	4,8%	0,0%
3	Alleenstaand, WML	0,0%	2,3%	0,0%	0,0%	2,3%	3,8%	0,0%
4	Alleenstaand, € 34.000	0,0%	1,3%	0,0%	0,0%	1,3%	2,2%	0,0%
5	Paar, WWB-uitkering	0,0%	2,1%	0,0%	0,0%	2,1%	3,4%	0,0%
6	Paar, 130%, glutenvrij dieet	0,0%	1,6%	0,0%	0,0%	1,6%	2,6%	0,0%
6a	Paar, 130%, eigen bijdrage WMO	x	x		2,0%	3,6%	4,6%	0,0%
7	Paar, 1,5 x modaal	0,0%	1,0%	0,0%	0,0%	1,0%	1,6%	0,0%
8	Paar, 2 kinderen, WWB-uitkering	0,0%	1,7%	0,0%	0,0%	1,7%	2,8%	0,0%
9	Paar, 2 kinderen, 130%	0,0%	1,3%	0,0%	0,0%	1,3%	2,2%	0,0%
10	Paar, 2 kinderen, 1,5 x modaal	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,9%	1,5%	0,0%
11	Alleenstaande, 65+, AOW-uitkering WMO	2,0%	3,3%	0,0%	2,0%	3,3%	5,0%	0,0%
11a	Alleenstaande, 65+, AOW-uitkering specifiek	1,3%	2,6%	0,0%	1,3%	2,6%	4,3%	0,0%
12	Alleenstaande, 65+, AOW + € 5.000 pensioen WMO	3,0%	4,0%	1,0%	3,0%	4,0%	5,2%	1,0%
12a	Alleenstaande, 65+, AOW + € 5.000 pensioen specifiek	1,9%	2,8%	1,0%	1,9%	2,8%	4,1%	1,0%
13	Alleenstaande, 65+, AOW + € 15.000 pensioen WMO	3,7%	4,4%	0,0%	3,7%	4,4%	5,2%	0,0%
13a	Alleenstaande, 65+, AOW + € 15.000 pensioen specifiek	0,6%	1,3%	0,0%	0,6%	1,3%	2,1%	0,0%
14	Paar, 65+, AOW-uitkering WMO	2,1%	3,0%	0,0%	2,1%	3,0%	4,3%	0,0%
14a	Paar, 65+, AOW-uitkering specifiek	1,4%	2,4%	0,0%	1,4%	2,4%	3,6%	0,0%
15	Paar, 65+ , AOW + € 10.000 pensioen WMO	3,8%	4,4%	0,6%	3,8%	4,4%	5,2%	0,6%
15a	Paar, 65+ , AOW + € 10.000 pensioen specifiek	2,2%	2,8%	0,6%	2,2%	2,8%	3,6%	0,6%
16	Paar, 65+, AOW + € 30.000 pensioen WMO	4,7%	5,1%	0,0%	4,7%	5,1%	5,6%	0,0%
16a	Paar, 65+, AOW + € 30.000 pensioen specifiek	0,5%	0,9%	0,0%	0,5%	0,9%	1,4%	0,0%
17	Intramuraal, WAO (25.000)	Nb	18,1%	0,0%	Nb	18,1%	Nb	0,0%
18	Intramuraal, Wajong	Nb	15,3%	0,0%	Nb	15,3%	Nb	0,0%

* IAR: doorwerking inkomensafhankelijke regelingen als huurtoeslag en zorgtoeslag

B2.3.2 Inkomenseffecten voor BU-gebruikers in 2009

Tabel B2.2 geeft de inkomenseffecten weer voor degenen die gebruik maken van de buitengewone uitgavenregeling en van de fiscale regeling onder de Wtcg in 2009. In dit jaar is voor 65-minners nog sprake van een vermenigvuldigingsfactor van 2,13.

Bij de BU-gebruikers zien we zowel positieve als negatieve inkomenseffecten, afhankelijk ook van de hoogte van de kosten en het feit of er al dan niet een gemiddeld dan wel hoog forfait wordt ontvangen. Door de aanvullende maatregelen zien we – in tegenstelling tot eerdere berekeningen – bij intramurale Wajongers een positief inkomenseffect (1,8% voor Wajonger zonder verdere kosten en 1,1% bij Wajongers met €700 aan kledingkosten). Ook bij intramurale arbeidsongeschikten zijn de negatieve inkomenseffecten in belangrijke mate ingeperkt.

Opvallend is dat bij de huishoudens die de grootste minnen hebben, veelal de doorwerking in inkomensafhankelijke regelingen als huurtoeslag en zorgtoeslag een rol speelt. De doorwerking van de fiscale aftrek in inkomensafhankelijke regelingen (waaronder huurtoeslag) leidt er toe dat de effectieve financiële compensatie van kosten zelfs uit kan gaan boven de opgevoerde specifieke kosten. Doordat in de Wtcg het fiscale element kleiner is, wordt deze doorwerking ingeperkt. Overigens komen lang niet alle huishoudens – ook met lage inkomens – in aanmerking voor huurtoeslag, bijvoorbeeld omdat zij een koopwoning hebben, te veel vermogen hebben, ofwel te veel dan wel te weinig huur betalen om in aanmerking te komen voor huurtoeslag. Bovendien geldt het effect van de doorwerking alleen voor degenen die zich wat inkomen betreft in het afbouwtraject van een inkomensafhankelijke regeling bevinden. Sociale minima bevinden zich bijvoorbeeld niet in het afbouwtraject. Ofwel: deze doorwerking in inkomensafhankelijke regelingen doet zich in praktijk niet voor bij alle huishoudens die wat inkomen betreft recht hebben op huurtoeslag.

Tabel B2.2: Inkomenseffecten voor BU-gebruikers , 2009 (vermenigvuldigingsfactor 65-minners nog 2,13)

		Lage zorgkosten			Hoge zorgkosten			
		Geen Forfait	Gemiddeld forfait	Waarvan IAR*	Geen forfait	Gemiddeld forfait	Hoog forfait	Waarvan IAR*
1	Alleenstaand, WAO	-3,5%	-1,2%	-3,4%	-4,7%	-2,4%	-0,9%	-3,8%
2	Alleenstaand, WWB-uitkering	-1,0%	1,9%	0,0%	-3,4%	-0,7%	1,1%	0,0%
3	Alleenstaand, WML	-1,5%	0,7%	-0,7%	-5,0%	-2,9%	-1,4%	-2,3%
4	Alleenstaand, €34.000	0,0%	1,3%	0,0%	-2,0%	-0,7%	0,1%	0,0%
5	Paar, WWB-uitkering	-1,7%	0,3%	0,0%	-3,1%	-1,2%	0,1%	0,0%
6	Paar, 130%, glutenvrij dieet	-2,4%	-0,8%	-1,0%	-5,0%	-3,6%	-2,6%	-2,1%
6a	Paar, 130%, eigen bijdrage WMO	x	x		-6,5%	-5,1%	-4,1%	-3,7%
7	Paar, 1,5 x modaal	0,0%	1,0%	0,0%	-2,6%	-1,7%	-1,0%	-0,3%
8	Paar, 2 kinderen, WWB-uitkering	-1,6%	0,0%	0,0%	-2,8%	-1,2%	-0,1%	0,0%
9	Paar, 2 kinderen, 130%	-2,3%	-1,0%	-1,0%	-4,8%	-3,5%	-2,7%	-2,1%
10	Paar, 2 kinderen, 1,5 x modaal	0,0%	0,9%	0,0%	-2,1%	-1,2%	-0,7%	-0,5%
11	Alleenstaande, 65+, AOW-uitkering WMO	0,1%	1,4%	0,0%	-0,2%	1,0%	2,7%	0,0%
11a	Alleenstaande, 65+, AOW-uitkering specifiek	-0,2%	1,1%	0,0%	-0,2%	1,0%	2,7%	0,0%
12	Alleenstaande, 65+, AOW + €5.000 pensioen WMO	-4,5%	-3,6%	-4,2%	-5,1%	-4,2%	-3,0%	-4,9%
12a	Alleenstaande, 65+, AOW + €5.000 pensioen specifiek	-2,7%	-1,8%	-2,1%	-2,4%	-1,5%	-0,3%	-2,3%
13	Alleenstaande, 65+, AOW + €15.000 pensioen WMO	-2,7%	-2,1%	-1,1%	-3,3%	-2,7%	-1,9%	-1,2%
13a	Alleenstaande, 65+, AOW + €15.000 pensioen specifiek	-0,8%	-0,1%	-0,3%	-0,8%	-0,2%	0,6%	-0,3%
14	Paar, 65+, AOW-uitkering WMO	-0,5%	0,4%	0,0%	-0,7%	0,2%	1,4%	0,0%
14a	Paar, 65+, AOW-uitkering specifiek	-0,8%	0,2%	0,0%	-0,7%	0,2%	1,4%	0,0%
15	Paar, 65+ , AOW + €10.000 pensioen WMO	-1,3%	-0,7%	-0,9%	-1,4%	-0,8%	-0,1%	-1,0%
15a	Paar, 65+ , AOW + €10.000 pensioen specifiek	-1,1%	-0,5%	-0,5%	-0,8%	-0,2%	0,6%	-0,5%
16	Paar, 65+, AOW + €30.000 pensioen WMO	-2,5%	-2,1%	-0,5%	-3,0%	-2,7%	-2,2%	-0,5%
16a	Paar, 65+, AOW + €30.000 pensioen specifiek	-1,3%	-0,9%	0,0%	-1,8%	-1,4%	-0,9%	0,0%
17	Intramuraal, WAO (25.000)	Nb	-0,6%	-1,7%	nb	-1,6%	nb	-1,7%
18	Intramuraal, Wajong	Nb	1,8%	0,0%	nb	1,1%	nb	0,0%

* IAR: doorwerking inkomensafhankelijke regelingen als huurtoeslag en zorgtoeslag

B2.3.3 Inkomenseffecten voor BU-gebruikers in de structurele situatie

Als aangeduid, wordt de vermenigvuldigingsfactor voor 65-minners in 2009 nog volledig gehandhaafd, maar met een tussenstap van 1,77 in 2010 afgebouwd naar 1,4 in 2011. Tabel B2.3 geeft de inkomenseffecten voor gebruikers van de fiscale regeling weer die gelden in de structurele situatie. Hierbij is nog steeds de situatie 2009 nagebootst, maar met de vermenigvuldigingsfactor op het structurele niveau.

Aandachtspunt is dat eigen bijdragen AWBZ/Wmo worden bepaald op basis van inkomensgegevens van twee jaar eerder. Ofwel: in 2011 wordt de hoogte van de eigen bijdrage bepaald op basis van het verzamelinkomen 2009. Bij intramuraal verblijvenden vindt hierbij een correctie plaats voor de aftrek van de BU, voor extramuraal verblijvenden die eigen bijdrage AWBZ/Wmo betalen geldt dit niet. Door het afschaffen van de BU in 2009, neemt het verzamelinkomen 2009 toe voor betalers van eigen bijdrage AWBZ/Wmo die gebruik maken van de BU. Zonder nadere maatregelen leidt dit tot een stijging van de eigen bijdrage in 2011 en verder die nog niet zichtbaar is in de gepresenteerde cijfers. Het kabinet zal dit neveneffect van afschaffing van de BU nog nader bezien.

Tabel B2.3 laat zien dat voor 65-minners met een benedenmodaal inkomen en specifieke kosten die gebruik maken van de BU de structurele inkomenseffecten negatiever zijn dan het inkomenseffect in overgangsjaar 2009. Voor huishoudens zonder aftrekbare specifieke kosten in de nieuwe fiscale regeling (bijvoorbeeld de huishoudens die alleen eigen bijdrage AWBZ/Wmo betalen), 65-plussers en 65-minners met een bovenmodaal en inkomen verandert er niets ten opzichte van de overgangssituatie.

Tabel B2.3: Inkomenseffecten voor BU-gebruikers , structurele situatie (vermenigvuldigingsfactor 65-minners op 1,4)

		Lage zorgkosten			Hoge zorgkosten			
		Geen Forfait	Gemiddeld forfait	Waarvan IAR*	Geen forfait	Gemiddeld forfait	Hoog forfait	Waarvan IAR*
1	Alleenstaand, WAO	-3,5%	-1,2%	-3,4%	-6,6%	-4,3%	-2,8%	-4,8%
2	Alleenstaand, WWB-uitkering	-1,4%	1,4%	0,0%	-5,0%	-2,3%	-0,5%	0,0%
3	Alleenstaand, WML	-2,3%	0,0%	-1,1%	-7,5%	-5,3%	-3,9%	-3,5%
4	Alleenstaand, € 34.000	0,0%	1,3%	0,0%	-2,0%	-0,7%	0,1%	0,0%
5	Paar, WWB-uitkering	-2,1%	0,0%	0,0%	-4,5%	-2,6%	-1,3%	0,0%
6	Paar, 130%, glutenvrij dieet	-2,4%	-0,9%	-1,1%	-8,2%	-6,8%	-5,8%	-3,5%
6a	Paar, 130%, eigen bijdrage WMO	x	x		-6,5%	-5,1%	-4,1%	-3,7%
7	Paar, 1,5 x modaal	0,0%	1,0%	0,0%	-2,6%	-1,7%	-1,0%	-0,3%
8	Paar, 2 kinderen, WWB-uitkering	-1,9%	-0,3%	0,0%	-3,9%	-2,3%	-1,3%	0,0%
9	Paar, 2 kinderen, 130%	-2,4%	-1,1%	-1,1%	-6,5%	-5,2%	-4,4%	-2,8%
10	Paar, 2 kinderen, 1,5 x modaal	0,0%	0,9%	0,0%	-2,1%	-1,2%	-0,7%	-0,5%
11	Alleenstaande, 65+, AOW-uitkering WMO	0,1%	1,4%	0,0%	-0,2%	1,0%	2,7%	0,0%
11a	Alleenstaande, 65+, AOW-uitkering specifiek	-0,2%	1,1%	0,0%	-0,2%	1,0%	2,7%	0,0%
12	Alleenstaande, 65+, AOW + € 5.000 pensioen WMO	-4,5%	-3,6%	-4,2%	-5,1%	-4,2%	-3,0%	-4,9%
12a	Alleenstaande, 65+, AOW + € 5.000 pensioen specifiek	-2,7%	-1,8%	-2,1%	-2,4%	-1,5%	-0,3%	-2,3%
13	Alleenstaande, 65+, AOW + € 15.000 pensioen WMO	-2,7%	-2,1%	-1,1%	-3,3%	-2,7%	-1,9%	-1,2%
13a	Alleenstaande, 65+, AOW + € 15.000 pensioen specifiek	-0,8%	-0,1%	-0,3%	-0,8%	-0,2%	0,6%	-0,3%
14	Paar, 65+, AOW-uitkering WMO	-0,5%	0,4%	0,0%	-0,7%	0,2%	1,4%	0,0%
14a	Paar, 65+, AOW-uitkering specifiek	-0,8%	0,2%	0,0%	-0,7%	0,2%	1,4%	0,0%
15	Paar, 65+ , AOW + € 10.000 pensioen WMO	-1,3%	-0,7%	-0,9%	-1,4%	-0,8%	-0,1%	-1,0%
15a	Paar, 65+ , AOW + € 10.000 pensioen specifiek	-1,1%	-0,5%	-0,5%	-0,8%	-0,2%	0,6%	-0,5%
16	Paar, 65+, AOW + € 30.000 pensioen WMO	-2,5%	-2,1%	-0,5%	-3,0%	-2,7%	-2,2%	-0,5%
16a	Paar, 65+, AOW + € 30.000 pensioen specifiek	-1,3%	-0,9%	0,0%	-1,8%	-1,4%	-0,9%	0,0%
17	Intramuraal, WAO (25.000)	Nb	-0,6%	-1,7%	Nb	-2,3%	Nb	-1,8%
18	Intramuraal, Wajong	Nb	1,8%	0,0%	Nb	0,3%	Nb	0,0%

* IAR: doorwerking inkomensafhankelijke regelingen als huurtoeslag en zorgtoeslag

Bijlage 3: Specificatie voorbeeldhuishoudens

		Lage zorgkosten	Hoge zorgkosten
1	Alleenstaand, WAO	Eigen bijdrage WMO	Eigen bijdrage WMO+ hulpmiddelen €500
2	Alleenstaand, WWB-uitkering	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
3	Alleenstaand, WML	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
4	Alleenstaand, €34.000	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
5	Paar, WWB-uitkering	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
6	Paar, 130%, glutenvrij dieet	Extra kosten medicijnen €200	1 volwassene glutenvrij dieet
6a	Paar, 130%, eigen bijdrage WMO		Eigen bijdrage WMO
7	Paar, 1,5 x modaal	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
8	Paar, 2 kinderen, WWB-uitkering	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
9	Paar, 2 kinderen, 130%	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
10	Paar, 2 kinderen, 1,5 x modaal	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
11	Alleenstaande, 65+, AOW-uitkering WMO	awbz extramuraal	awbz extramuraal
11a	Alleenstaande, 65+, AOW-uitkering specifiek	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
12	Alleenstaande, 65+, AOW + €5.000 pensioen WMO	Eigen bijdrage WMO	Eigen bijdrage WMO + hulpmiddelen €500
12a	Alleenstaande, 65+, AOW + €5.000 pensioen specifiek	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
13	Alleenstaande, 65+, AOW + €15.000 pensioen WMO	Eigen bijdrage WMO	Eigen bijdrage WMO + hulpmiddelen €500
13a	Alleenstaande, 65+, AOW + €15.000 pensioen	Extra kosten medicijnen	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen

	specifiek	€200	€500
14	Paar, 65+, AOW-uitkering WMO	Eigen bijdrage WMO	Eigen bijdrage WMO + hulpmiddelen €500
14a	Paar, 65+, AOW-uitkering specifiek	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
15	Paar, 65+ , AOW + €10.000 pensioen WMO	Eigen bijdrage WMO	Eigen bijdrage WMO + hulpmiddelen €500
15a	Paar, 65+ , AOW + €10.000 pensioen specifiek	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
16	Paar, 65+, AOW + €30.000 pensioen WMO	Eigen bijdrage WMO	Eigen bijdrage WMO + hulpmiddelen €500
16a	Paar, 65+, AOW + €30.000 pensioen specifiek	Extra kosten medicijnen €200	Extra kosten medicijnen €200 + hulpmiddelen €500
17	Intramuraal, WAO (25.000)	awbz intramuraal	awbz intramuraal + extra kleding (€700)
18	Intramuraal, Wajong	awbz intramuraal	awbz intramuraal + extra kleding (€700)

Voor alle huishoudens geldt dat zij – als zij BU gebruiken – gebruik maken van apothekersforfait en andere van toepassing zijnde forfaits (ouderdomsforfait, arbeidsongeschiktheidsforfait en chronisch ziekenforfait). Verder is een aanvullende ziektekostenverzekering verondersteld ad €255 per volwassen huishoudlid.

Tenslotte is verondersteld dat zelfstandig wonende huishoudens met een benedenmodaal inkomen een huurhuis hebben van €350 waarvoor zij in principe huurtoeslag ontvangen, en dat alle rechthebbenden gebruik maken van zorgtoeslag.